

Enheten för tillsyn
Helena Remnerud
Mathias Wahlsten
Diana Berkusaite
Mari Holopainen

Rob. Engström AB
Drottninggatan 32
111 51 STOCKHOLM

Beslut om sanktionsavgift

Beslut

Länsstyrelsen i Stockholms län (Länsstyrelsen) beslutar att Rob. Engström AB, 556067-8624, (bolaget) ska betala en sanktionsavgift om 8,5 miljoner (åtta miljoner femhundratusen) kronor.

Sammanfattning

Bolaget Rob. Engström AB bedriver verksamhet inom försäljning av exklusiva armbandsur i lokaler i centrala Stockholm. Bolaget registrerades i Bolagsverkets register mot penningtvätt den 27 november 2012 och bedriver enligt registret följande verksamhet: kontanthandel, guld och ur.

Länsstyrelsen har genom sin tillsyn granskat hur bolaget har följt bestämmelserna i regelverket om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism¹ (penningtvättsregelverket) under perioden den 1 augusti 2017 till och med den 10 december 2019.

Granskningen visar att bolaget inte uppfyller kraven som ställs på verksamhetsutövare i penningtvättsregelverket i någon del. Bolaget saknar rutiner och riktlinjer för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Bolaget har således inte vidtagit några åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och inte heller beaktat förbud mot att ingå eller upprätthålla en affärsförbindelse eller utföra enstaka transaktion. Bolaget har därigenom löpt ökad risk för att utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Bedömningen efter genomförd granskning är att bolagets överträdelse av penningtvättsregelverket har medfört nämnvärd ökning av risken för att verksamheten kan bli utnyttjad för penningtvätt och finansiering av terrorism. Länsstyrelsen bedömer att bolagets överträdelse av

¹ Lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2018:55) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Datum
2020-06-10

Beteckning
209-34616-2019

penningtvättsregelverket till övervägande del är av synnerligen allvarlig art. Överträdelseerna i efterlevnad av penningtvättsregelverket innebär att bolaget ska betala en sanktionsavgift om 8,5 miljoner kronor.

Beskrivning av ärendet

Penningtvättsregelverket gäller bland andra verksamhetsutövare som driver yrkesmässig handel med varor där det kan antas att det, nu eller framöver, betalas ut eller tas emot kontanter på belopp som uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer. Det kan vara en enstaka transaktion eller flera transaktioner som har ett samband och tillsammans når upp till 5000 euro.²

Av förararbetena till lagen (2017:639) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) framgår att större kontanta betalningar är förenade med hög risk för penningtvätt. Konsumtion av lyxvaror är vanligt förekommande när vinster från brottslig verksamhet omsätts.³ En stor del av brottsvinsterna når aldrig banksektorn utan konsumeras i form av guld, dyra bilar och exklusiva smycken.⁴ De illegala pengarna möter vid konsumtionen en rad olika branscher inom handels- och tjänstesektorn, som bland annat omfattar juvelerare och urmakare. Lyxkonsumtionen förekommer främst av statusskäl och som ett led i kapitalinvestering.⁵ Syftet med penningtvättslagen är att förhindra att bland andra kontanthandlare⁶ inom handelssektorn utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.⁷

Bolaget registrerades i Bolagsverkets register mot penningtvätt den 27 november 2012 och bedriver enligt registret följande verksamhet: kontanthandel, guld och ur. Bolaget driver verksamhet som omfattas av penningtvättslagen och är därför skyldigt att vidta åtgärder för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism i enlighet med penningtvättsregelverket. En sådan verksamhet står under Länsstyrelsens tillsyn.

Länsstyrelsen har den 10 juli 2019 förelagt bolaget att inkomma med bolagets allmänna riskbedömning och de rutiner och riktlinjer avseende verksamhetens åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism som följer av penningtvättsregelverket. Bolaget förelades även att inkomma med en förteckning över bolagets samtliga kontanta transaktioner som utförts under perioden den 1 augusti 2017 till och med den 30 juni 2019. Av förteckningen skulle följande information framgå: kundens namn, personnummer, organisationsnummer, adress,

² 1 kap. 2 § första stycket punkten 15 penningtvättslagen.

³ Prop. 2016/2017:173 "Ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism" s. 195.

⁴ Brottsförebyggande rådets rapport från 2011 om rapportering och hantering av misstänkta transaktioner i samband med penningtvätt (Brå 2011:4) och Brottsförebyggande rådets rapport från 2015 om penningtvätt och annan penninghantering (Brå 2015:22).

⁵ Brå 2015:22 s. 60.

⁶ Fysiska och juridiska personer som handlar med varor till den del verksamheten avser försäljning mot kontant betalning som uppgår till minst ett belopp som motsvarar 5 000 euro.

⁷ 1 kap. 1 § penningtvättslagen.

Datum
2020-06-10Beteckning
209-34616-2019

bosättningsland samt eventuell verklig huvudman. Därtill förelades bolaget att inkomma med information om beslut och dokumentation avseende alla genomförda och nekade transaktioner eller affärsrelationer som misstänkts för penningtvätt eller finansiering av terrorism och som rapporterats och som inte rapporterats till Finanspolisen under perioden den 1 augusti 2017 till och med den 30 juni 2019.

Bolaget inkom med handlingar i ärendet den 30 augusti 2019. Länsstyrelsen genomförde ett platsbesök hos bolaget på Drottninggatan 32 i Stockholm den 10 december 2019. Vid platsbesöket begärde Länsstyrelsen att få ta del av utvalda kundakter. En del av den begärda dokumentationen lämnades över till Länsstyrelsen senare samma dag. Övrig begärd dokumentation inkom bolaget med den 9 mars 2020, efter kompletteringsföreläggande. Länsstyrelsen har den 3 februari 2020 skickat ut det protokoll som upprättats med anledning av platsbesöket vilket bolaget bemötte genom ett yttrande som inkom den 9 mars 2020.

Av bolagets yttrande över protokollet framgår bland annat att bolaget per den 1 mars 2020 har tagit fram en allmän riskbedömning och *Instruktion rutiner och riktlinjer* som underlag för det pågående arbetet med att förbättra verksamhetens rutiner och riktlinjer enligt penningtvättsregelverket. Bolaget räknar med att dessa rutiner ska vara på plats inom en skälig tid. Länsstyrelsen konstaterar att bolaget till yttrandet har bifogat en allmän riskbedömning av verksamheten och *Instruktion rutiner och riktlinjer*. Länsstyrelsens granskning avser dock perioden den 1 augusti 2017 till och med den 10 december 2019. Granskningsperioden upphörde den 10 december 2019 i och med platsbesöket. Den allmänna riskbedömning och *Instruktion rutiner och riktlinjer* som upprättats per den 1 mars 2020 bedöms därför inte av Länsstyrelsen inom ramen för detta ärende.

Motivering till beslutet

Bolagets allmänna riskbedömning

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövare som omfattas av penningtvättsregelverket ska göra en allmän riskbedömning av hur de produkter och tjänster som denne tillhandahåller i sin verksamhet kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Även hur stor risken är för att detta sker ska anges. Verksamhetsutövaren ska särskilt beakta vilka slags produkter och tjänster denne tillhandahåller, vilka kunder och distributionskanaler som finns och vilka geografiska riskfaktorer som finns i verksamheten.⁸ Riskbedömningen ska vara dokumenterad⁹ och utvärderas årligen.¹⁰ Omfattningen av den allmänna riskbedömningen ska bestämmas med hänsyn till verksamhetsutövarens storlek och art och de risker för penningtvätt

⁸ 2 kap. 1 § penningtvättslagen.

⁹ 2 kap. 2 § andra stycket penningtvättslagen.

¹⁰ 2 kap. 2 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2018:55).

Datum
2020-06-10

Beteckning
209-34616-2019

eller finansiering av terrorism som kan antas föreligga. Riskbedömningen ska vara utformad på så sätt att den kan ligga till grund för verksamhetens rutiner, riktlinjer och övriga åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.¹¹

Länsstyrelsens bedömning

Bolaget har inom ramen för den allmänna riskbedömningen av verksamheten bedömt att den väsentliga risken med verksamheten är att denna blir utsatt för rån eller stöld. Detta eftersom bolaget bedriver försäljning av i huvudsak armbandsur.

Under platsbesöket uppgav bolaget sammanfattningsvis följande angående den allmänna riskbedömningen. Bolaget har aldrig gjort en bedömning av hur verksamhetens produkter kan användas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Bolaget anser att det är långsökt att en kund skulle kunna köpa en klocka som ett led i penningtvätt. Därtill anser bolaget att det inte åligger dem, utan polisen, att göra en sådan bedömning. Bolaget har inte heller gjort någon bedömning av verksamhetens kunder, produkter, distributionskanaler, geografiska och verksamhetsspecifika aspekter. Bolaget anser inte att det finns någon större risk för att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism varför risken bedöms som låg.

Länsstyrelsen konstaterar att bolaget under den granskade perioden inte har bedömt hur verksamhetens produkter kan utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism, det vill säga gjort en allmän riskbedömning. Syftet med en sådan bedömning är att besvara frågan om och hur bolagets produkter kan användas för att till exempel dölja medels samband med brott eller brottslig verksamhet.

Någon bedömning eller beskrivning av vilka risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan antas föreligga avseende verksamhetens produkter, kunder, distributionskanaler, geografiska riskfaktorer och verksamhetsspecifika omständigheter har inte gjorts av bolaget. Bedömning och analys av hur de olika faktorerna kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism och hur stor risken är för att detta sker saknas. I den allmänna riskbedömningen ska även information om tillvägagångssätt och andra relevanta uppgifter som myndigheter lämnat om penningtvätt och finansiering av terrorism vägas in. Omfattningen av den allmänna riskbedömning ska bestämmas med hänsyn till bolagets storlek och art samt de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan antas föreligga.

Bolaget har inte gjort allmän riskbedömning och saknar därmed insikt om hur verksamhetens produkter kan utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Bolaget har inte heller kunnat redogöra för den allmänna riskbedömningen under platsbesöket.

Länsstyrelsen bedömer att avsaknad av den allmänna riskbedömningen av verksamheten utgör en synnerligen allvarlig överträdelse av penningtvättsregelverket. Detta särskilt med hänsyn till att bolagets allmänna

¹¹ 2 kap. 2 § första stycket penningtvättslagen.

Datum
2020-06-10

Beteckning
209-34616-2019

riskbedömning ska ligga till grund för verksamhetens riskbedömning av kunder samt rutiner, riktlinjer och övriga åtgärder som bolaget ska vidta för att minska risken att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Bolagets rutiner och riktlinjer för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism ska således skapas utifrån en relevant, uppdaterad och verklighetsanpassad allmän riskbedömning. Bolaget har inte genomfört någon allmän riskbedömning av verksamheten under den granskade perioden. Länsstyrelsens bedömning är att bolaget därigenom har löpt ökad risk för att utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Riskbedömning av kunder

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska bedöma den risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan förknippas med dennes kunder. Kundens riskprofil ska bestämmas med utgångspunkt i den allmänna riskbedömningen och verksamhetsutövarens kännedom om kunden. Kundens riskprofil ska följas upp under pågående affärsförbindelse och korrigeras när det finns anledning.¹²

Länsstyrelsens bedömning

Bolaget har inte redogjort för eller gett in några rutiner och riktlinjer för bedömning av den risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan förknippas med dennes kunder. Länsstyrelsens bedömning är att sådana inte funnits i bolaget och att bolagets kunder inte tilldelas riskprofiler. Riskkvalificeringen av kunder syftar till att avgöra i vilken nivå, låg, normal eller hög, som kunden ska placeras. Därefter ska bolaget bestämma omfattningen av de kundkännedomståtgärder som krävs för att hantera risken kopplad till kunden. Detta innebär att varje kund efter en helhetsbedömning ska tilldelas en egen riskkvalificering och att åtgärderna för att motverka riskerna ska anpassas individuellt för varje kund. Länsstyrelsens bedömning, med hänsyn till betydelsen av att kunder ska tilldelas riskprofiler, är att bolaget genom att inte tilldela sina kunder riskprofiler har löpt ökad risk för att bli utnyttjat för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Kundkännedom

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska ha dokumenterade och uppdaterade rutiner och riktlinjer när det gäller dess åtgärder för kundkännedom.¹³ Rutinerna och riktlinjerna ska i relevanta delar vara riskbaserade. Det innebär att de ska vara

¹² 2 kap. 3 § penningtvättslagen.

¹³ 2 kap. 8 § penningtvättslagen.

Datum
2020-06-10

Beteckning
209-34616-2019

utformade för att kunna hantera och motverka de risker som har identifierats i den allmänna riskbedömningen.¹⁴

Åtgärder för kundkännedom ska bland annat vidtas (i) när en affärsförbindelse¹⁵ etableras om det då är sannolikt eller under förbindelsens gång står klart att utbetalt eller mottaget belopp i kontanter inom ramen för förbindelsen uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer, (ii) när kunder vidtar transaktioner där utbetalt eller mottaget belopp i kontanter uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer eller (iii) vid transaktioner där utbetalt eller mottaget belopp i kontanter understiger ett belopp om 5 000 euro och som verksamhetsutövaren inser eller borde inse har ett samband med en eller flera andra transaktioner i kontanter som tillsammans uppgår till minst 5 000 euro.¹⁶

Reglerna om åtgärder för kundkännedom innebär bland annat att verksamhetsutövaren ska identifiera sina kunder¹⁷ och ta reda på tillräckligt mycket om kunderna¹⁸ för att kunna bedöma och hantera de risker som varje kund innebär. Om det är fråga om en affärsförbindelse ska verksamhetsutövaren även begära information om affärsförbindelsens syfte och art. Syftet med informationen är att ge verksamhetsutövaren underlag för att bedöma risken som kan förknippas med kunden och hur kunden förväntas agera inom ramen för affärsförbindelsen. En sådan bedömning är nödvändig för att det ska vara möjligt att upptäcka avvikelser från kundens förväntade beteende.

Verksamhetsutövaren ska löpande följa upp pågående affärsförbindelser i syfte att säkerställa att kännedomen om kunden är aktuell och tillräcklig för att motivera risken som kan förknippas med kunden.¹⁹ Den löpande uppföljningen innebär också krav på granskning för att upptäcka avvikande transaktioner och aktiviteter som kan utgöra misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism. Omfattningen av övervakningen och granskningen samt hur ofta denna ska ske beror på riskerna i affärsförbindelsen.²⁰

Närmare information om kundens ekonomiska situation bör begäras när det är motiverat av risken i affärsförbindelsen. Detsamma gäller närmare information om varifrån kundens ekonomiska medel kommer. Detta bör i regel bli aktuellt först om risken bedöms som hög, eller om sådan information behövs för att bedöma kundens riskfyllda eller avvikande aktiviteter och transaktioner.²¹ Samma information som vid bedömning av en affärsförbindelse ska begäras in även vid enstaka transaktioner som kan förknippas med hög risk. Detta eftersom verksamhetsutövaren i sådana fall måste vidta skärpta kundkännedomsåtgärder.

¹⁴ Prop. 2016/17:173 s. 213.

¹⁵ 3 kap. 4 § penningtvättslagen.

¹⁶ 3 kap. 6 § penningtvättslagen.

¹⁷ 3 kap. 7 § penningtvättslagen.

¹⁸ 3 kap. 7-8 §§, 10-12 §§ penningtvättslagen.

¹⁹ 3 kap. 13 § penningtvättslagen.

²⁰ 4 kap. 1 § andra stycket penningtvättslagen.

²¹ Prop. 2016/17:173 s. 248.

Datum
2020-06-10

Beteckning
209-34616-2019

Om risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism bedöms som låg, får förenklade kundkännedomsåtgärder tillämpas. Bedöms däremot risken som hög ska skärpta åtgärder vidtas vilket kan avse inhämtande av ytterligare information om kundens affärsverksamhet eller ekonomiska situation och uppgifter om varifrån kundens ekonomiska medel kommer.²²

Verksamhetsutövaren ska bevara handlingar och uppgifter i fem år om handlingarna och uppgifterna avser 1) åtgärder som har vidtagits för kundkännedom enligt 3 kap. och 4 kap. 2 § eller 2) transaktioner som genomförts med under inom ramen för affärsförbindelser eller vid enstaka transaktioner som omfattas av krav på åtgärder för kundkännedom enligt 3 kap. 4-6 §§ penningtvättslagen.²³ Tiden ska räknas från det att åtgärderna eller transaktionerna utfördes eller, i de fall då en affärsförbindelse har etablerats, affärsförbindelsen upphörde. Om en enstaka transaktion inte har genomförts till följd av misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism, ska tiden räknas från det att avstämningen skedde.²⁴

Verksamhetsutövaren får inte ingå eller upprätthålla en affärsrelation eller utföra en enstaka transaktion om denne inte har tillräcklig kännedom om kunden. Detta för att verksamhetsutövaren ska kunna hantera risken för penningtvätt och finansiering av terrorism som förknippas med kundrelationen och övervaka och bedöma kundens aktiviteter och transaktioner.²⁵

Länsstyrelsens bedömning

Av bolagets yttrande under rubrik *Rutiner och riktlinjer att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism* framgår följande. Bolagets kunder är [REDACTED].

Det första mötet sker genom att kunden kommer in i butiken för att titta på och eventuellt köpa ett armbandsur. Bolagets kunder faktureras varför kunden lämnar sitt namn, adress, personnummer eller passnummer, telefonnummer och e-postadress. Fakturering sker oavsett hur köpet betalas. Bolagets kunder betalar i de flesta fall med kreditkort men kontant betalning kan förekomma.

Under platsbesöket uppgav bolaget att de inte har några rutiner eller riktlinjer eller formulär för hur de lär känna sina kunder. Bolaget skapar ett kundkort där information om kundens namn, personnummer, passnummer och adress dokumenteras. Även kontroll av identitetshandling utförs. Uppgifterna dokumenteras elektroniskt i ett datasystem. Någon kopia på identitetshandling tas i regel inte av bolaget.

Bolaget uppgav även att frågor om affärsförbindelsens syfte och art inte ställs vid etablering av en affärsförbindelse eller försäljning av en klocka. Någon kontroll och undersökning avseende om kunden eller företrädaren är att betrakta som politiskt exponerad person (PEP), nära anhörig eller känd medarbetare till PEP

²² 2 kap. 15-16 §§ penningtvättslagen.

²³ 5 kap. 3 § första stycket penningtvättslagen.

²⁴ 5 kap. 3 § andra stycket penningtvättslagen.

²⁵ 3 kap. 1 § penningtvättslagen.

Datum
2020-06-10

Beteckning
209-34616-2019

utförs inte. Bedömning av om en kund kommer från ett högriskland sker inte heller.

Frågor om vart kundens kontanter kommer ifrån ställs endast ibland av bolaget. Kundens svar dokumenteras inte. Bolaget anser inte att de behöver ställa frågor eller inhämta underlag om medels ursprung. Detta eftersom bolaget vet var kunderna jobbar, vad de gör och har löpande kontakt med många av kunderna, även de [REDACTED]. Några frågor om kundens ekonomiska förutsättningar för att köpa en produkt ställs inte. Anledningen till att frågor om pengarnas ursprung och/eller inkomster inte ställs till [REDACTED]. Dessutom ser bolaget ingen risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism när en kund är [REDACTED] varför frågor om pengarnas ursprung och/eller kundens inkomster, enligt bolaget, inte är motiverade.

Under platsbesöket visade bolaget en pärm som de haft sedan år 2018. Bolaget uppgav i samband med detta att pärmen kan dammas av när Länsstyrelsen kommer på platsbesök men att det vore bättre om det som stod i pärmen fungerade i praktiken. Enligt bolaget varken läses eller uppdateras handlingarna i pärmen regelbundet.

Av bolagets yttrande över protokollet daterat den 9 mars 2020 framgår bland annat att bolagets medarbetare numera är informerade om att ID-kontroll ska göras och att det oftast finns dokumenterat. Det framgår även att bolaget börjat genomföra fördjupade kundkännedsåtgärder vilket inte skett tidigare. Som tidigare framgått, avser Länsstyrelsens granskning perioden den 1 augusti 2017 till och med den 10 december 2019, varför det bolaget anför i denna del inte ändrar bedömningen i frågan.

Länsstyrelsen har vid genomgång av kopior av handlingar i pärmen från 2018 som visades under platsbesök konstaterat att denna bland annat innehåller handlingar med rubriken *Kontroll Penningtvätt vid kontantbetalning och FARs Handledning för att uppnå kundkännedom*.²⁶ Av det förstnämnda dokumentet som återfinns under fliken *Våra rutiner Penningtvätt* i pärmen framgår att kunden ska kontrolleras mot identitetshandling och personuppgifter noteras samt pass- eller identitetshandlingsnummer fylls i kundformuläret. Bolaget ska fråga om kundens politiska ställning och även om familjemedlemmar. Mot bakgrund av vad som framkommit under platsbesöket förefaller bolaget inte känna till att detta dokument finns i pärmen. Länsstyrelsen bedömer att de åtgärder för kundkännedom som framgår av dokumentet inte är tillräckliga i enlighet med vad som krävs enligt penningtvättsregelverket. Därtill konstaterar Länsstyrelsen att, till skillnad från vad som framgår av dokumentet, kontrollerar bolaget inte om kunden är PEP, nära anhörig eller känd medarbetare till PEP.

Vad gäller *FARs Handledning för att uppnå kundkännedom* som återfinns under fliken *FAR-underlag för kontroller* i pärmen bedömer Länsstyrelsen att denna handledning inte utgör bolagets rutiner och riktlinjer för kundkännedom.

²⁶ FAR är branschorganisation för revisorer, redovisningskonsulter, skatterådgivare, lönekonsulter och specialister.

Datum
2020-06-10

Beteckning
209-34616-2019

Innehållet i den nämnda handledningen bedöms därför inte inom ramen för detta ärende.

Länsstyrelsen konstaterar att bolaget under tillsynsperioden har saknat rutiner och riktlinjer för kundkännedsåtgärder vilket även bekräftades av bolaget under platsbesöket. Länsstyrelsens bedömning är att bolaget därmed brustit i att ha dokumenterade rutiner och riktlinjer för kundkännedsåtgärder under nämnda period.

Länsstyrelsen har inom ramen för stickprovskontroll granskat ■■■ kundakter. Under platsbesöket uppgav bolaget att de enda dokumenterade uppgifter som finns är uppgifter i kundens kundkort och fakturor för respektive köp. Någon dokumentation av åtgärder för att uppnå tillräcklig kundkännedom finns inte.

Länsstyrelsens granskning av fakturaunderlag visar att de ■■■ kunder som granskats har handlat hos bolaget för sammanlagt ca ■■■ kronor. Länsstyrelsen har dock inte fått något fakturaunderlag avseende ■■■ kunder och fakturaunderlaget avseende ■■■ kunder har inte varit fullständigt. Det totala beloppet som de granskade kunderna har handlat för är med beaktande av ofullständigt fakturaunderlag säkerligen betydligt högre. Det totala beloppet bolaget redovisat betalats kontant av de ■■■ kunderna uppgår till ca ■■■ kronor. Antalet transaktioner, såvitt det är känt för Länsstyrelsen utifrån underlaget i ärendet, uppgår till i vart fall ■■■. Länsstyrelsens granskning av kundakter visar att bolaget inte har vidtagit några kundkännedsåtgärder för att uppnå tillräcklig kundkännedom i något fall. Uppgifterna i kundkortet dokumenteras, enligt bolagets egna uppgifter, med anledning av att samtliga bolagets kunder faktureras.

Länsstyrelsen konstaterar att bolagets syfte med de dokumenterade uppgifterna varit att genomföra transaktionen, inte att uppnå kundkännedom enligt penningtvättsregelverket. Med beaktande av att bolaget säljer högriskprodukter och har kontantintensiva kunder bedömer Länsstyrelsen att den risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan förknippas med granskade kundrelationer är hög. Skärpta kundkännedsåtgärder för att uppnå tillräcklig kundkännedom borde ha vidtagits med hänsyn till risken med respektive kundrelation. Granskningen av kundakter visar att bolaget har varken vidtagit några kundkännedsåtgärder för att uppnå tillräcklig kundkännedom eller iakttagit förbud mot att ingå eller upprätthålla en affärsförbindelse eller utföra enstaka transaktion då tillräcklig kundkännedom inte uppnåtts.

Länsstyrelsen har även noterat att bolaget tar ut *cash fee*, det vill säga en avgift som kunden betalar för att kunna betala kontant hos bolaget.

En sammanställning av de granskade kundakterna och tillhörande transaktionerna framgår av bilaga 2. Länsstyrelsen vill dock särskilt framföra följande gällande ett antal kunder. Som framgått ovan, bedömer Länsstyrelsen att samtliga nedan granskade kunderrelationerna förknippas med hög risk för penningtvätt och finansiering.

Datum
2020-06-10

Beteckning
209-34616-2019

Kund [redacted]. Bolaget har inte lämnat in något fakturaunderlag avseende kund [redacted]. Av bolagets förteckning över kontanta transaktioner för perioden den 1 augusti 2017 till och med den 30 juni 2019 framgår dock att kunden har handlat hos bolaget vid ett (1) tillfälle och att betalningen kontant uppgick till [redacted] kronor. Av kundkortet framgår kundens namn, efternamn, adress och passnummer samt land. Granskningen visar att bolaget inte har vidtagit några kundkännedomåtgärder enligt penningtvättsregelverket ändock har bolaget genomfört denna transaktion. Länsstyrelsen finner att beloppet som har betalats kontant är uppseendeväckande högt.

Kund [redacted]. Granskningen av fakturaunderlag visar att kund [redacted] har genomfört [redacted] transaktioner under perioden den 8 augusti 2018 till och med den 9 december 2019 för sammanlagt belopp om ca [redacted] kronor. Fakturaunderlaget avseende perioden är med hänsyn till underlaget som inkommit i ärendet i mars 2020 inte fullständigt. Motsvarande fakturaunderlag för perioden den 1 augusti 2017 till och med den 7 augusti 2018 har inte heller getts in i ärendet. Av bolagets förteckning över kontanta transaktioner framgår dock att kunden har handlat vid ytterligare [redacted] tillfällen under perioden den 1 augusti 2017 till och med den 7 augusti 2018. Med hänsyn till detta är det totala belopp som kunden har handlat för hos bolaget säkerligen högre än [redacted] kronor. Det sammanlagda beloppet som bolaget redovisat betalats kontant uppgår till ca [redacted] kronor och varierar från [redacted] till [redacted] kronor per köptillfälle. Av kundkortet framgår kundens namn, efternamn, adress och passnummer samt land. Länsstyrelsens granskning visar att bolaget inte har vidtagit några åtgärder för kundkännedom enligt penningtvättsregelverket avseende kund [redacted]. Då bolaget haft en etablerad affärsrelation med kunden som haft varaktighet under hela tillsynsperioden bedömer Länsstyrelsen att bolaget även ingått en affärsförbindelse med kund [redacted], vilket innebär att åtgärder för kundkännedom borde ha vidtagits redan när affärsförbindelsen inleddes eller när det under förbindelsens gång stod klart att mottaget belopp i kontanter inom ramen för affärsförbindelsen uppgick till motsvarande 5 000 euro eller mer. Länsstyrelsen bedömer att det, med hänsyn till antalet transaktioner och storleken på dessa, redan i september 2017 stod klart för bolaget att de ingick en affärsförbindelse med kund [redacted]. Bolaget har trots det inte vidtagit några kundkännedomåtgärder för att uppnå tillräcklig kundkännedom och, såvitt det är känt för Länsstyrelsen, genomfört i vart fall [redacted] transaktioner med denna kund.

Kund [redacted]. Länsstyrelsens granskning av fakturaunderlag visar att kund [redacted] har genomfört [redacted] transaktioner under perioden den 6 april 2018 till och med den 9 december 2019 för sammanlagt ca [redacted] kronor. Motsvarande fakturaunderlag för perioden den 1 augusti 2017 till och med den 5 april 2018 har inte getts in i ärendet. Med hänsyn till detta är det totala belopp som kunden har handlat för hos bolaget säkerligen högre än [redacted] kronor. Av bolagets förteckning över kontanta transaktioner för perioden den 1 augusti 2017 till och med den 30 juni 2019 framgår att kunden har genomfört [redacted] transaktioner. Det sammanlagda beloppet bolaget redovisat betalats kontant uppgår till ca [redacted] kronor och varierar från [redacted] – [redacted] kronor per köptillfälle.

Datum
2020-06-10Beteckning
209-34616-2019

Underlaget i ärendet visar även att bolaget har tagit ut en *cash fee*. Av kundkortet framgår kundens namn, efternamn, adress, passnummer och land samt mobilnummer. [REDACTED]

[REDACTED]. Länsstyrelsens granskning visar att bolaget inte har vidtagit några åtgärder för kundkännedom enligt penningtvättsregelverket avseende kund [REDACTED]. Då bolaget haft en etablerad affärsrelation med kund [REDACTED] som haft varaktighet under hela tillsynsperioden bedömer Länsstyrelsen att bolaget även ingått en affärsförbindelse med kunden, vilket innebär att åtgärder för kundkännedom borde ha vidtagits redan när affärsförbindelsen inleddes eller när det under förbindelsens gång stod klart att mottaget belopp i kontanter inom ramen för affärsförbindelsen uppgick till motsvarande 5 000 euro eller mer. Länsstyrelsen bedömer att det, med hänsyn till antalet transaktioner och storleken på dessa, redan i mars 2018 stod klart för bolaget att de ingick en affärsförbindelse med kunden. Bolaget har trots det inte vidtagit några kundkännedomsåtgärder för att uppnå tillräcklig kundkännedom och, såvitt det är känt för Länsstyrelsen, genomfört i vart fall [REDACTED] transaktioner med kunden.

Kund [REDACTED]. Granskningen av fakturaunderlag avseende en (1) transaktion visar att kunden har handlat för [REDACTED] kronor. Av bolagets förteckning över kontanta transaktioner för perioden den 1 augusti 2017 till och med den 30 juni 2019 framgår att köpet har betalats kontant. Av kundkortet framgår kundens namn, efternamn, adress och passnummer samt land. [REDACTED]

[REDACTED]. Granskningen visar att bolaget inte har vidtagit några kundkännedomsåtgärder enligt penningtvättsregelverket och ändå genomfört denna transaktion. Länsstyrelsen bedömer att beloppet som har betalats kontant är uppseendeväckande högt.

Kund [REDACTED]. Granskningen av fakturaunderlag avseende en (1) transaktion visar att kunden har handlat för [REDACTED] kronor. Av bolagets förteckning över kontanta transaktioner för perioden den 1 augusti 2017 till och med den 30 juni 2019 framgår att betalningen kontant uppgår till [REDACTED] kronor. Av kundkortet framgår kundens namn och efternamn samt att kundens [REDACTED]

[REDACTED]. Granskningen visar att bolaget inte har vidtagit några kundkännedomsåtgärder enligt penningtvättsregelverket och ändå genomfört denna transaktion. Länsstyrelsen bedömer att beloppet som har betalats kontant är högt i förhållande till gränsbeloppet för kundkännedomsåtgärder vid enstaka transaktioner om det inte är frågan om en avvikande eller misstänkt aktivitet eller transaktion. I sådana fall ska skärpta kundkännedomsåtgärder vidtas oaktat beloppsbegränsningar och sättet köpet betalas på.

Kund [REDACTED]. Granskningen av fakturaunderlag avseende en (1) transaktion visar att kunden har handlat för [REDACTED] kronor. Av bolagets förteckning över kontanta transaktioner för perioden den 1 augusti 2017 till och med den 30 juni 2019 framgår att kunden har delbetalat detta köp genom att [REDACTED] kronor betalats kontant. Av kundkortet framgår kundens namn, efternamn, adress och passnummer samt land. [REDACTED]

Datum
2020-06-10

Beteckning
209-34616-2019

[REDACTED]. Granskningen visar att bolaget inte har vidtagit några kundkännedomsgärder för att uppnå tillräcklig kundkännedom enligt penningtvättsregelverket och ändå genomfört denna transaktion. Länsstyrelsen bedömer att beloppet som har betalats kontant är uppseendeväckande högt.

Länsstyrelsen bedömer sammanfattningsvis att bolaget inte uppfyller kraven enligt penningtvättsregelverket avseende rutiner och riktlinjer för kundkännedomsgärder. Inte heller uppfyller bolaget kraven på att vidta kundkännedomsgärder i praktiken. Rutinerna och riktlinjerna ska vara begripliga, situationsanpassade och tillämpbara så att bolaget och i förekommande fall dess anställda ska ha kännedom om vilka åtgärder som ska vidtas i olika situationer. Rutinerna och riktlinjerna ska användas för att hantera och motverka de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som bolaget har identifierat i sin allmänna riskbedömning.²⁷

Underlåtenheten att upprätta lagenliga rutiner och riktlinjer samt vidta kundkännedomsgärder, har, enligt Länsstyrelsens bedömning, medfört en ökad risk för att bolaget utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism och med hänsyn till de genomförda transaktionernas art och omfattning, att bolaget genom att inte vidta kundkännedomsgärder för såväl enstaka transaktioner som affärsförbindelser i vart fall möjliggjort penningtvätt och finansiering av terrorism. Länsstyrelsens bedömning är att bristerna rörande såväl underlåtenheten att upprätta rutiner som underlåtenheten i att vidta kundkännedomsgärder är synnerligen allvarliga.

Länsstyrelsen bedömer även att bolaget inte har beaktat förbud mot att ingå och upprätthålla affärsförbindelser och utföra enstaka transaktioner om bolaget inte har tillräcklig kännedom om kunden. Utredningen i ärendet visar att bolaget trots avsaknad av kundkännedomsgärder för att uppnå tillräcklig kundkännedom inte har nekat ett enda köp. Bolaget har således upprätthållit samtliga affärsförbindelser och genomfört samtliga granskade transaktioner utan att ha uppnått tillräcklig kundkännedom. Överträdelser av detta förbud bedömer Länsstyrelsen vara av synnerligen allvarlig art.

Interna rutiner och riktlinjer

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska ha rutiner för att säkerställa lämpligheten hos anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i verksamheten och som utför arbetsuppgifter av betydelse för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.²⁸ De interna rutinerna och riktlinjerna ska säkerställa att kontrollen av lämpligheten är proportionerlig i förhållande till

²⁷ Prop. 2016/17:172 s. 212 ff.

²⁸ 2 kap. 13 § penningtvättslagen.

Datum
2020-06-10Beteckning
209-34616-2019

personens arbetsuppgifter och funktion samt den allmänna riskbedömningen av verksamheten.²⁹

Verksamhetsutövaren ska också se till att nu nämnda personer fortlöpande får relevant utbildning och information för att kunna fullgöra verksamhetsutövarens skyldigheter enligt denna lag. Utbildningen och informationen ska utformas utifrån de risker som verksamhetsutövaren har identifierat i sin allmänna riskbedömning och ska anpassas efter de uppdateringar som görs av den allmänna riskbedömningen. Utbildningens innehåll och frekvens ska också anpassas utifrån de anställdas och uppdragstagarnas arbetsuppgifter och funktioner.³⁰

Verksamhetsutövaren ska ha rutiner och vidta de åtgärder i övrigt som behövs för att skydda anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i verksamheten från hot eller fientliga åtgärder till följd av att de fullgör verksamhetsutövarens skyldigheter enligt penningtvättslagen.

Verksamhetsutövaren får inte utsätta en anställd, en uppdragstagare eller någon annan som på liknande grund deltar i verksamheten för repressalier på grund av att denne har informerat om misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism, internt eller till Polismyndigheten.³¹

Länsstyrelsens bedömning

Bolaget har redogjort för hur det säkerställer lämpligheten hos anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i verksamheten, om de utför arbetsuppgifter av betydelse för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Av redogörelsen framgår att personer som är aktuella för anställning intervjuas vid minst två tillfällen och att referenstagning alltid sker. I undantagsfall har bolaget begärt utdrag ur belastningsregister. Under platsbesöket framgick dock att någon lämplighetsprövning inte görs av bolaget om personen är känd sedan tidigare.

Bolaget har inte redogjort för hur det säkerställer att anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i verksamheten, om de utför arbetsuppgifter av betydelse för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism fortlöpande får relevant utbildning och information.

Under platsbesöket framgick att bolaget inte har någon utbildning för personalen avseende penningtvätt och finansiering av terrorism. På morgonmöten informeras dock personalen om att de ska ta passnummer och personnummer samt fråga kunderna vart pengarna kommer ifrån. Nyanställda får samma information om att passnummer och personnummer samt pengarnas ursprung ska efterfrågas genom att gå sida vid sida med en annan anställd. I övrigt tillhandahålls ingen utbildning avseende åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism till personalen. Personalen har i övrigt inte informerats om verksamhetens interna regler, rutiner

²⁹ 2 kap. 7 § andra stycket Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter (01FS 2018:55) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

³⁰ 2 kap. 8 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter (01FS 2018:55) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

³¹ 2 kap. 15 § penningtvättslagen.

Datum
2020-06-10

Beteckning
209-34616-2019

eller instruktioner avseende åtgärder för hur de ska minska risken att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Under platsbesöket visade bolaget en pärm som bland annat innehåller aktuell lagstiftning och annan information från Länsstyrelsen som de haft sedan år 2018. Bolaget uppgav i samband med detta att pärmen kan dammas av när Länsstyrelsen kommer på platsbesök men att det vore bättre om det som stod i pärmen fungerade i praktiken.

Länsstyrelsen bedömer att bolagets rutiner och riktlinjer vad gäller lämplighet hos anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i verksamheten, om de utför arbetsuppgifter av betydelse för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism inte är tillräckliga. Rutinerna och riktlinjerna säkerställer inte att kontrollen av lämpligheten är proportionerlig i förhållande till personens arbetsuppgifter och funktion samt den allmänna riskbedömningen.

Länsstyrelsen bedömer även att bolaget inte uppfyller kraven i penningtvättsregelverket vad gäller utbildning av anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i verksamheten och som utför arbetsuppgifter av betydelse för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Utbildning och information som bolaget är skyldigt att tillhandahålla ska omfatta det gällande penningtvättsregelverket. Utbildningen ska också hjälpa bolagets personal att känna igen och hantera misstänkta transaktioner. Detta förutsätter att bolagets personal har kännedom om verksamhetens allmänna riskbedömning och övriga interna rutiner och riktlinjer som bolaget har upprättat till följd av kraven i penningtvättsregelverket. Länsstyrelsen konstaterar att bolaget inte uppfyller kraven i penningtvättsregelverket i denna del. Bolaget har således inte vidtagit några åtgärder för att motverka att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Bolaget saknar även rutiner för fysiskt skydd och förbud mot repressalier. I vart fall har ingen redogörelse i frågan lämnats in i ärendet.

Länsstyrelsens bedömning är att bolaget har under den granskade perioden löpt ökad risk för att bli utnyttjad för penningtvätt och finansiering av terrorism genom att rutiner och riktlinjer inte upprättats, inte heller har bolaget vidtagit de åtgärder som krävs enligt penningtvättsregelverket.

Övervakning och rapportering

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska ha dokumenterade rutiner och riktlinjer avseende övervakning och rapportering.³² Verksamhetsutövaren ska övervaka pågående affärsförbindelser och bedöma enskilda transaktioner i syfte att upptäcka

³² 2 kap. 8 § första stycket penningtvättslagen.

Datum
2020-06-10

Beteckning
209-34616-2019

misstänkta aktiviteter och transaktioner.³³ Skärpta kundkännedomsgärder och andra nödvändiga åtgärder ska vidtas vid avvikelser eller misstänkta aktiviteter eller transaktioner för att bedöma om det finns skälig grund att misstänka att det är fråga om penningtvätt eller finansiering av terrorism eller att egendom annars härrör från brottslig handling.³⁴ Verksamhetsutövaren får inte etablera en affärsförbindelse eller utföra en transaktion om det finns misstanke om att produkter kommer att användas för penningtvätt eller finansiering av terrorism.³⁵ Om det inte är möjligt att låta bli att utföra en misstänkt transaktion eller om ett avstående från att genomföra transaktionen sannolikt skulle försvåra utredningen får dock transaktionen genomföras.³⁶

Om verksamhetsutövaren har skälig grund att misstänka penningtvätt eller finansiering av terrorism eller att egendom härrör från brottslig handling ska detta rapporteras till Polismyndigheten (Finanspolisen).³⁷

Länsstyrelsens bedömning

Bolaget har inte gett in några rutiner och riktlinjer där det framgår hur de ska övervaka sina pågående affärsförbindelser och enstaka transaktioner i syfte att upptäcka misstänkt penningtvätt och finansiering av terrorism. Av rutinen ska bland annat framgå hur bolaget upptäcker aktiviteter och transaktioner som avviker från vad man har anledning att räkna med och vilka åtgärder som med anledning av detta ska vidtas. Rutinerna och riktlinjerna avseende övervakning och rapportering har inte getts in i ärendet varför Länsstyrelsens bedömning är att sådana inte funnits i bolaget.

Under platsbesöket uppgav bolaget att de inte har något automatiskt system avseende övervakning av misstänkta transaktioner. Någon kontroll eller övervakning sker inte avseende försäljning av klockor mot kontant betalning. Bolaget har aldrig varit i kontakt med Finanspolisen och inte heller rapporterat något då det aldrig funnits en misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Mot bakgrund av det ovan anförda gör Länsstyrelsen bedömningen att bolaget inte har några rutiner och riktlinjer för övervakning och rapportering varför bolaget inte bedöms uppfylla kraven i penningtvättsregelverket. Avsaknad av sådana rutiner och riktlinjer innebär att bolaget har löpt ökad risk för att utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Bolaget förefaller vara av uppfattningen att skyldigheten att utreda avvikelser eller misstänkta aktiviteter och transaktioner gäller endast i fråga om kontant betalning. Länsstyrelsen vill därför särskilt framhålla att kontanthandlare som omfattas av penningtvättsregelverket ska även agera på misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism vid kontanttransaktioner som understiger 5 000 euro

³³ 4 kap. 1 § första stycket punkten 1 penningtvättslagen.

³⁴ 4 kap. 2 § penningtvättslagen.

³⁵ 3 kap. 2 §, 3 § första stycket penningtvättslagen.

³⁶ 3 kap. 3 § andra stycket penningtvättslagen.

³⁷ 4 kap. 3 § penningtvättslagen.

Datum
2020-06-10

Beteckning
209-34616-2019

samt vid betalningar som sker på annat sätt än med kontanter.³⁸ Bolaget är således skyldigt att vidta skärpta kundkännedomsåtgärder och andra nödvändiga åtgärder vid alla kundkontakter när det finns misstankar om penningtvätt och finansiering av terrorism. Detta gäller oavsett de undantag eller beloppsbegränsningar som i övrigt gäller för kontanthandlare.³⁹

Länsstyrelsen bedömer med hänsyn till det ovan anförda att överträdelser av bestämmelser avseende övervakning och rapportering är synnerligen allvarliga. Att bedöma av handlingar i ärendet finns det, enligt Länsstyrelsens mening, ett flertal transaktioner som borde ha föranlett bolagets åtgärder med anledning av att transaktionerna kan anses som avvikande eller misstänkta. Bolaget har dock inte vid något fall uppmärksammat avvikelser, misstänkta aktiviteter eller transaktioner och vidtagit skärpta kundkännedomsåtgärder och andra nödvändiga åtgärder för att kunna göra en bedömning om avvikelser eller misstankar om penningtvätt och finansiering av terrorism kan avfärdas eller inte.⁴⁰ Bolaget bedöms därför inte ha vidtagit åtgärder för kundkännedom som krävs även i sådana fall då köpet betalats på annat sätt än med kontanter och även när transaktionen, enstaka eller sådan som kan antas ha samband, understigit gränsbeloppet om 5 000 euro eller mer. Bolaget har trots det inte iakttagit förbud mot att ingå en affärsförbindelse eller utföra en enstaka transaktion som gäller så länge misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism kvarstår.

Länsstyrelsens bedömning är att bolaget kan ha blivit utnyttjat för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Detta särskilt med hänsyn till att bolaget inte har några rutiner och riktlinjer gällande övervakning och rapportering och transaktionernas storlek och art.

Behandling av personuppgifter

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska ha dokumenterade rutiner och riktlinjer avseende sina åtgärder för behandling av personuppgifter.⁴¹ Verksamhetsutövaren ska bevara handlingar och uppgifter i fem år om handlingarna och uppgifterna avser 1) åtgärder som har vidtagits för kundkännedom enligt 3 kap. och 4 kap. 2 § eller 2) transaktioner som genomförts med under inom ramen för affärsförbindelser eller vid enstaka transaktioner som omfattas av krav på åtgärder för kundkännedom enligt 3 kap. 4-6 §§ penningtvättslagen.⁴² Tiden ska räknas från det att åtgärderna eller transaktionerna utfördes eller, i de fall då en affärsförbindelse har etablerats, affärsförbindelsen upphörde. Om en enstaka transaktion inte har genomförts till

³⁸ Prop. 2016/17:173 s. 232.

³⁹ Prop. 2016/17:173 s. 231.

⁴⁰ Prop. 2016/17:173 s. 291.

⁴¹ 2 kap. 8 § första stycket penningtvättslagen.

⁴² 5 kap. 3 § första stycket penningtvättslagen.

Datum
2020-06-10

Beteckning
209-34616-2019

följd av misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism, ska tiden räknas från det att avståendet skedde.⁴³

Länsstyrelsen bedömning

Bolaget har inte gett in några rutiner och riktlinjer avseende behandling av personuppgifter i ärendet. Av bolagets yttrande i denna del framgår att de följer bokföringslagens regler avseende arkivering av redovisningsmaterial.

Under platsbesöket uppgav bolaget att de saknar rutiner för att dokumentera eller bevara handlingar avseende kundkännedom, misstänkta eller avvikande aktiviteter och transaktioner. Uppgifterna om kunderna såsom namn och personnummer samt passnummer sparas av bolaget. Om en kopia av pass har tagits sparas den i kassaboken. Bolaget uppgav att det är svårt att få fram den informationen om kunden i efterhand. Uppgifterna om kunderna sparas enligt bokföringslagen. All kommunikation med kunden sparas dock inte. Bolaget kan inte svara på frågan om hur de gallrar uppgifter om sina kunder.

Länsstyrelsen bedömer att bolaget saknar rutiner och riktlinjer avseende behandling av personuppgifter som bolaget är skyldigt att ha i sin verksamhet enligt penningtvättsregelverket.

Intern kontroll och anmälningar om misstänkta överträdelser

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska ha rutiner och riktlinjer för intern kontroll.⁴⁴ När det är motiverat med hänsyn till verksamhetens storlek och art ska verksamhetsutövaren bl.a. utse en ansvarig för regelefterlevnad⁴⁵, en centralt funktionsansvarig⁴⁶ och inrätta en oberoende granskningsfunktion med ansvar för att granska de interna riktlinjer, kontroller och förfaranden som syftar till att verksamhetsutövaren ska fullgöra sina skyldigheter enligt penningtvättsregelverket⁴⁷. Den som är centralt funktionsansvarig ansvarar för att rapportera till Polismyndigheten i de fall misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism eller att egendom härrör från brottslig handling uppstår.⁴⁸ När det inte är motiverat att utse funktioner ska verksamhetsutövaren genom sina rutiner och riktlinjer säkerställa att det finns en funktion för regelefterlevnad.⁴⁹ Verksamhetsutövaren ska även tillhandahålla ändamålsenliga rapporteringssystem för anställda och uppdragstagare som vill göra anmälningar om misstänkta överträdelser av penningtvättsregelverket.⁵⁰

⁴³ 5 kap. 3 § andra stycket penningtvättslagen.

⁴⁴ 6 kap. 1 § första stycket penningtvättslagen.

⁴⁵ 6 kap. 2 § andra stycket penningtvättslagen.

⁴⁶ 6 kap. 2 § andra stycket 2 penningtvättslagen.

⁴⁷ 6 kap. 2 § andra stycket 3 penningtvättslagen.

⁴⁸ 6 kap. 2 § tredje stycket och 4 kap. 3 § penningtvättslagen.

⁴⁹ 6 kap. 3 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter (01FS 2018:55) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

⁵⁰ 6 kap. 4 § första stycket penningtvättslagen.

Datum
2020-06-10

Beteckning
209-34616-2019

Länsstyrelsens bedömning

Bolaget ska ha rutiner och riktlinjer avseende intern ansvarsfördelning för att säkerställa att skyldigheterna enligt penningtvättsregelverket fullgörs. Rutinerna och riktlinjerna ska omfatta information om vilken eller vilka funktioner som har utsetts och vem som innehar respektive funktion. De ska också omfatta information hur de interna kontrollerna genomförs för att säkerställa efterlevnaden av penningtvättsregelverket. Oavsett vad verksamhetsutövaren driver för verksamhet ska denne utse en person som ansvarar för verksamhetens regelefterlevnad och interna kontroll samt rapportering till Polismyndigheten (Finanspolisen).

Av ingivna handlingar i ärendet framgår att bolagets VD har en aktiv roll i den dagliga verksamheten och ansvarar för att rutiner följs. Butikens försäljning avslutas dagligen genom ett dagsavslut, då alla transaktioner bokförs. Dagsavslutet görs av särskild utsedd butikspersonal och kontrolleras löpande av ekonomiansvarig. Därigenom har bolaget en tvåhandskontroll av att försäljningstransaktionerna hanteras på rätt sätt.

Under platsbesöket uppger bolaget att de inte har några interna rutiner eller riktlinjer för intern kontroll av regelefterlevnad i verksamheten utan påminner personalen om att de ska ta passnummer, personnummer och fråga om pengarnas ursprung på morgonmöten. Inga kontroller av att personalen har ställt frågor till kunderna görs.

Länsstyrelsens bedömer att redogörelsen avseende bolagets rutiner för dagsavslut inte tar sikte på bolagets skyldigheter vad gäller intern kontroll enligt penningtvättsregelverket. Någon redogörelse för bolagets interna rutiner och anmälningar om misstänkta överträdelser har inte lämnats in i ärendet. Att bolaget saknar dessa rutiner och riktlinjer har även bekräftats av bolaget under platsbesöket. Länsstyrelsen bedömer följaktligen att rutiner och riktlinjer för hur den interna kontrollen avseende verksamhetens åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism sker saknas i bolaget. Länsstyrelsen bedömer också att bolaget saknar rutiner för anställda och uppdragstagare som vill göra anmälningar om misstänkt överträdelse av penningtvättsregelverket. Även rutiner till skydd av anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i verksamheten från hot eller andra fientliga åtgärder till följd av att de gjort en anmälan om misstänkta överträdelser av bestämmelserna i lagen eller i föreskrifter som meddelats med stöd av lagen saknas i bolaget. Länsstyrelsen bedömer att bolaget inte uppfyller kraven enligt penningtvättsregelverket vad gäller intern kontroll och anmälningar av misstänkta överträdelser.

Datum
2020-06-10

Beteckning
209-34616-2019

Val av ingripande

Gällande bestämmelser

Vid en överträdelse får tillsynsmyndigheten ingripa mot en verksamhetsutövare genom att utfärda ett föreläggande om att göra rättelse eller, vid överträdelser som inte är ringa, genom ett beslut om sanktionsavgift.⁵¹

Vid valet av ingripande ska tillsynsmyndigheten ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den har pågått. Särskild hänsyn ska tas till skador som har uppstått och graden av ansvar.⁵² I försvårande riktning ska det beaktas om verksamhetsutövaren tidigare har begått en överträdelse.⁵³ I förmildrande riktning ska det beaktas om (1) verksamhetsutövaren i väsentlig utsträckning genom ett aktivt samarbete har underlättat tillsynsmyndighetens utredning, och (2) om verksamhetsutövaren snabbt upphört med överträdelsen sedan den anmälts till eller påtalats av tillsynsmyndigheten.⁵⁴

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen har inom ramen för tillsynen undersökt hur bolaget efterlever kraven i penningtvättsregelverket. Länsstyrelsens utredning visar att bolaget har brustit när det gäller samtliga delar av penningtvättsregelverket. Länsstyrelsen konstaterar att bolaget inte har upprättat någon allmän riskbedömning av verksamheten. Bolaget har således inte haft någon allmän riskbedömning som kunnat läggas till grund för verksamhetens rutiner, riktlinjer och övriga åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Bolaget har även saknat rutiner och riktlinjer för att motverka risken för att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Sammantaget har Länsstyrelsens granskning visat att bolaget inte uppfyller kraven enligt penningtvättsregelverket i någon del.

Länsstyrelsens tillsyn av bolaget har visat att ovan angivna brister föreligger. Överträdelserna av penningtvättsregelverket är till övervägande del synnerligen allvarliga och har pågått under en längre tid. Detta innebär att bolaget har löpt ökad risk att utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism, särskilt med beaktande av verksamhetens storlek och art samt den risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan förknippas med kundrelationer. Den förhöjda risken har förelegat sedan åtminstone den 1 augusti 2017. Länsstyrelsens bedömning är att överträdelserna har medfört nämnvärd ökning av risken för att verksamheten kan bli utnyttjad för penningtvätt och finansiering av terrorism. Bolaget har även, genom att inte ha följt penningtvättsregelverket, främjat osund konkurrens på marknaden.

I förmildrande riktning ska vägas in om bolaget i väsentlig mån har underlättat Länsstyrelsens utredning. Enligt Länsstyrelsens bedömning har bolagets samarbete inte varit sådant att det i väsentlig mån har underlättat utredningen.

⁵¹ 7 kap. 11 § penningtvättslagen.

⁵² 7 kap. 13 § första stycket penningtvättslagen.

⁵³ 7 kap. 13 § andra stycket penningtvättslagen.

⁵⁴ 7 kap. 13 § tredje stycket penningtvättslagen.

Datum
2020-06-10

Beteckning
209-34616-2019

Därtill ska hänsyn tas till om bolaget snabbt har upphört med överträdelsen sedan den anmälts eller påtalats av tillsynsmyndigheten. Länsstyrelsens bedömer att så inte är fallet. Den omständigheten att bolaget först i mars 2020 har upprättat den allmänna riskbedömningen och har för avsikt att ha övriga rutiner och riktlinjer på plats inom skäligen tid ändrar inte Länsstyrelsens bedömning. Detta med hänsyn till att dessa inte funnits i verksamheten under den granskade perioden som omfattar ca 2,5 år. Den omständigheten att bolaget saknar kunskap om och förståelse för gällande regelverket utgör enligt Länsstyrelsen inte ett godtagbart skäl för att inte vidta omedelbara åtgärder för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Skäl i förmildrande riktning har enligt Länsstyrelsens bedömning således inte framkommit.

Med beaktande av de sammantagna omständigheterna i ärendet gör Länsstyrelsen bedömningen att ett ingripande ska ske genom ett beslut om sanktionsavgift.

Sanktionsavgiftens storlek

Gällande bestämmelser

Sanktionsavgiften för en verksamhetsutövare som är en juridisk person ska som högst fastställas till det högsta av (1) två gånger den vinst som verksamhetsutövaren gjort till följd av överträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller (2) ett belopp i kronor motsvarande en miljon euro.⁵⁵ Särskild hänsyn ska tas till de förmildrande och försvårande omständigheterna som framgår av 7 kap. 13 § penningtvättslagen samt till den juridiska personens finansiella ställning och, om det går att fastställa, den vinst som gjorts till följd av överträdelsen.⁵⁶

Länsstyrelsens bedömning

Vid bestämmande av sanktionsavgiftens storlek ska hänsyn även tas till den juridiska personens finansiella ställning. Med finansiell ställning avses exempelvis bolagets årsomsättning.⁵⁷ Enligt penningtvättslagen får sanktionsavgiften bestämmas till mellan 5 000 kronor och 1 miljon euro, som nu motsvarar cirka 10 840 000 kronor. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.⁵⁸

Länsstyrelsen bedömer att bolaget får anses ha en stark finansiell ställning. Under räkenskapsåret 20170501-20180430 uppgick bolagets årsomsättning till ca 150 miljoner kronor. Under räkenskapsåret 20180501-20190430 uppgick bolagets årsomsättning till ca 165 miljoner kronor. Bolaget har enligt egen uppgift tagit emot ca [REDACTED] kronor kontant under perioden den 1 augusti 2017 till och med den 9 december 2019, varför bolaget bedöms ha kontantintensiva kunder.

⁵⁵ 7 kap. 14 § första stycket penningtvättslagen.

⁵⁶ 7 kap. 16 § penningtvättslagen.

⁵⁷ Prop. 2016/17:173 s. 411; Prop. 2013/14:228 ”Förstärkta kapitaltäckningsregler” s. 240.

⁵⁸ Prop. 2016/17:173 s. 357.

Datum
2020-06-10

Beteckning
209-34616-2019

Länsstyrelsens granskning har visat att bolaget inte har haft några rutiner och riktlinjer enligt penningtvättsregelverket under den granskade perioden. Kontanta transaktioner, enstaka eller sådana som kan antas ha samband, motsvarande 5 000 euro eller mer, borde därför inte ha genomförts då bolaget inte har vidtagit några åtgärder för att uppnå tillräcklig kundkännedom enligt penningtvättsregelverket. Bolaget har trots att de inte uppnått tillräcklig kundkännedom inte iakttagit förbud mot att utföra enstaka transaktion.

Granskningen visar även att bolaget inte har formaliserat affärsförbindelserna med sina kunder. Länsstyrelsens bedömning, efter utförd granskning av [REDACTED] kundakter, är att bolaget anses ha etablerat en affärsförbindelse med i vart fall [REDACTED] av dessa kunder. Bolaget har inte vidtagit några kundkännedomsåtgärder för att uppnå tillräcklig kundkännedom vid etablering av affärsförbindelser ändock har bolaget inte iakttagit förbud mot att etablera eller upprätthålla affärsförbindelser med sina kunder.

Bolaget har, som det framgått ovan, skyldighet att utreda avvikelser och misstänkta aktiviteter eller transaktioner oaktat sättet betalning sker på och beloppsbegränsningar. Länsstyrelsens bedömning är, utifrån den granskning av transaktioner som genomförts, att det finns ett flertal transaktioner som borde ha föranlett skärpta åtgärder för kundkännedom och andra nödvändiga åtgärder som ska vidtas vid avvikelser eller misstänkta aktiviteter eller transaktioner. Bolaget bedöms således inte ha vidtagit de åtgärder för kundkännedom och andra nödvändiga åtgärder som krävs, vid avvikelser eller misstänkta aktiviteter eller transaktioner, även i sådana fall då köpet betalats på annat sätt än med kontanter och även när transaktionen, enstaka eller sådan som kan antas ha samband, understigit gränsbeloppet om 5 000 euro eller mer. Ändock har bolaget inte iakttagit förbud mot att etablera en affärsförbindelse eller utföra en enstaka transaktion.

Det sammanlagda beloppet som bolaget har tagit emot kontant från de [REDACTED] kunder som granskats uppgår i vart fall till ca [REDACTED] kronor. Totalt fakturerat belopp uppgår i vart fall till ca [REDACTED] kronor. Länsstyrelsen har dock inte fått något fakturaunderlag för samtliga transaktioner avseende [REDACTED] kunder och fakturaunderlaget avseende [REDACTED] kunder har varit ofullständigt. Länsstyrelsen bedömer därför att det sammanlagda fakturerade beloppet avseende de [REDACTED] kunder som granskats är betydligt högre än [REDACTED] kronor.

Länsstyrelsen har endast granskat [REDACTED] av bolagets kunder. Det framgår dock inte av underlaget i ärendet hur många kunder bolaget sammanlagt haft under tillsynsperioden. Förteckning över kontanta transaktioner visar dock att det finns ytterligare kunder som handlat kontant hos bolaget under tillsynsperioden. Som det framgått ovan, omfattas bolagets alla kundkontakter av penningtvättsregelverket, oavsett beloppsbegränsningar och betalningssätt, vid avvikelser, misstänkta aktiviteter eller transaktioner.

Länsstyrelsen har konstaterat att bristerna i efterlevnad av penningtvättsregelverket är synnerligen allvarliga och varaktiga. Bolaget saknar samtliga lagenliga rutiner och riktlinjer de är skyldiga att ha enligt

Datum
2020-06-10

Beteckning
209-34616-2019

penningtvättsregelverket. Bolaget har inte nekat ett enda köp oavsett hur stort beloppet varit och hur lite information bolaget har haft om kunden i fråga. Risken är därmed stor att bolaget kan ha utnyttjats för penningtvätt och finansiering av terrorism. I vart fall har bolaget inte vidtagit några åtgärder för att motverka risken för att bli utnyttjat för penningtvätt och finansiering av terrorism. De konstaterade bristerna ligger inom bolagets kontroll. Den vinst som bolaget har gjort till följd av överträdelser av penningtvättsregelverket går inte att fastställa. Länsstyrelsen bedömer dock att omständigheterna i ärendet talar för att vinsten som bolaget gjort till följd av överträdelserna säkerligen uppgår till miljontals kronor.

Vid en samlad bedömning av överträdelsernas karaktär och med hänsyn till bolagets starka finansiella ställning bestämmer Länsstyrelsen sanktionsavgiften till 8,5 miljoner kronor.

Sanktionsavgiften tillfaller staten och faktureras av Länsstyrelsen efter att beslutet har vunnit laga kraft.

Länsstyrelsen erinrar om följande

Tillsynsärendet avslutas genom detta beslut. Skyldighet att ha upprättade, uppdaterade riskbedömningar och rutiner och riktlinjer kvarstår. Länsstyrelsen kan komma att följa upp att verksamheten följer penningtvättsregelverket genom nya tillsynsåtgärder.

Bestämmelser som beslutet grundas på

- 1 kap. 2 § första stycket punkten 15, 2 kap. 1-3 §§, 8 §, 13-15 §§, 3 kap. 1-3 §§, 6-14 §§, 16-17 §§, 19-20 §§, 29-30 §§, 4 kap. 1-3 §§, 6-7 och 9-10 §§, 5 kap. 1-8 och 11 §§, 6 kap. 1-2 och 4-5 §§, 7 kap. 1 § första stycket, 10 §, 11 § första stycket, 13-14 §§, 16 §, 21 §, 25 § andra stycket lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.
- 16 § förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.
- 1 kap. 1 §, 2 kap. 2 §, 4-10 §§, 3 kap. 2-7 §§, 9 §, 4 kap. 1 §, 5 kap. 1-2 §§, 6 kap. 2-3 §§ Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2018:55) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma om att det den 1 januari 2020 genomfördes vissa lagändringar i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Vidare meddelade Länsstyrelsen nya föreskrifter gällande åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism - Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Handlingarna som getts in i ärendet har bedömts utifrån penningtvättsregelverket i dess lydelse då bolaget förelades att inkomma med handlingar till Länsstyrelsen.

Datum
2020-06-10

Beteckning
209-34616-2019

Detta beslut kan överklagas

Se bilaga 1.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av chef för Enheten för tillsyn Helena Remnerud med jurist Diana Berkusaite som föredragande. I den slutliga handläggningen har också chef för Avdelningen för rättsliga frågor Mathias Wahlsten och jurist Mari Holopainen medverkat.

Detta beslut har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Så här hanterar länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilagor

1. Överklagandehänvisning
2. Sammanställning av granskade kundakter

